

tetején helyezkedik el, melyet K-ról és Ny-ról egy-egy csatorna határol. Területén mezőgazdasági művelés folyik, közvetlen szomszédságában található a HT-135 és a HT-137 jelű lelőhelyek. Kiterjedését növényi fedettsége miatt nem lehetett felmérni, csupán annyit lehetett megállapítani, hogy a gázvezeték egy 50 m hosszú szakaszon veszélyezteteti területét.

Az érintett szakaszt 2010. április 26–27-én tártuk fel. A szelvény K-i végén a termőrét vastagság még elérte az 1 m-t, Ny felé haladva azonban néhány méter után a sárga löszös altalaj erőteljesen emelkedni kezdett, a humusz pedig 30–40 cm-re vékonyodott. A 4 régészeti stratigráfiai egység egy kisebb gödörből, két egyenes vonalú és egy szögletes kerítőárból állt. Datáló leletanyag hiányában koruk ismeretlen maradt. Az objektumok a kutatott terület Ny-i felén helyezkedtek el.

Az itt feltárt 4 objektum pontosabb értelmezése a HT-135 és HT-137 lelőhelyeken előkerült régészeti anyag ismeretében lesz lehetséges. A leletek az elsődleges feldolgozást követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Dankó Judit, Czegléczki Tibor, Szöllősi Géza technikusok.

DEÁK ANDREA

154. Felsőszentiván, Jánoshalmi-nyári út (KÖH 73231)

(Bács-Kiskun megye) A

2010. április 23–28. között végeztünk megelőző feltárást a Magyar–Horvát gázvezeték fektetésével érintett HT-134 jelű lelőhelyen, mely Felsőszentiván belterületétől 1 km-re ÉK-re, a Szállás-Járás nevű határrészben, a tranzit vezeték 90+250 és 90+400 km-pontjai között található. A kivitelezés régészeti megfigyelése során több árok és egy gödör folyt ki került elő, avar jellegű leletanyag kíséretében. A feltárással érintett területen, az átlagosan 1 m vastag humusztakaró alatt, a sárga agyagos altalajon egy késő avar kori település 7 objektuma, köztük nagyobb kerítőárkok részletei, valamint 1 gödör és 1 kemence került napvilágra. A lehumusztolt 812 m²-ből 387 m² volt régészeti fedett. A feltáráshoz kapcsolódóan végzett terepbejárás során kerámia kis mennyiségben egy közel 100 m-es körben jelentkezett.

A késő avar kori árkok széles, sekélyen az altalajba mélyedő, többszörösen tagolt, nagyobb kerítőárkok részleteinek bizonyultak, melyekből gyér leletanyag került elő. Az ásatás legjelentősebb objektuma egy földbe vájt É–D-i hossz tengelyű szabadtéri kemence, mely az egyik árok oldalának mentén létesült. A kemencéhez D-ről szögletes előtérgödör csatlakozott, melynek alján egy hamusgödör került elő a kemence szája előtt. A részben beomlott kemence megújított sütőfelületébe sütőharang-, fazék- és salaktöredékeket tapasztottak. A telep datálása nagyrészt az itt talált leletanyagra támaszkodik.

A felhasznált fazekak között kézzel formált és korongolt, hullámvonaldíszes edények töredékeit vegyesen találtuk. A töredékekből egy kisebb és egy nagyobb, fésűs hullámvonaldíszes, tojásdad alakú fazekat lehetett összeállítani. Salakot csak az első, azaz az idősebb platiniba tapasztottak be. Ezt az új építések szinte teljesen elbontották. Feltehetően ennek az első platinának az elbontott omladéka kerülhetett elő a kemencével átellenes oldalon egy betöltési rétegben, amely alatt egy szemmel láthatólag leülésre szolgáló padka bukkant elő. Ehhez egy lábtartó gödör is tartozott a munkagödör alján. Az ülőkéből éppen a kemence tűzterébe lehetett látni. Az újabb platni kialakításakor ezt a padkát elfedhették. A kemencéhez az árokból lehetett legkönnyebben lejutni, amelynek kapcsolódó szakasza rézsűsen lejtett a munkagödör felé. A kemence kialakításakor egyértelmű szempont lehetett az árok jelenléte.

A leletek az elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Nagy Norbert, Takács Gábor, Tarjányi László ásatási technikusok.

PÓPITY DÁNIEL

155. Felsőszentiván, Rémi-úti-dűlő, Szekeres-csatorna III. (KÖH 72695)

(Bács-Kiskun megye) Sza, A, Á

A HT-108 jelű lelőhely Felsőszentiván belterületétől ÉNy-ra, a Rém és Felsőszentiván közti műút Ny-i oldalán, a Szekeres-csatornától Ny-ra, egy É–D irányú magaslapon helyezkedik el. A lelőhely Ny-i szélét egy ÉNy–DK irányú földút, a K-i szélét a Szekeres-csatorna határolja. A Magyar–Horvát gázvezeték kivitelezési munkáinak megfigyelésekor a 94+170 és a 94+515 km-szelvények között objektumfoltok kerültek elő. A feltáráshoz kapcsolódó terepbejárás, ill. az ásatás eredményei alapján a lelőhely egy 100–120×390 m-es területen helyezkedik el. Északi szélén és középső részén 2010. április 20–23. között végeztünk feltárást. A lehumusztolt 1824 m²-ből 1320 m² bizonyult régészeti pozitívnak.

A nyomvonalon 46 stratigráfiai egység (36 objektum) közül 23 árok, 18 gödör, 3 kemence, 1 ház és 1 cölöphely volt. A településobjektumok közül 7 szarmata vagy avar, 3 szarmata, 4 avar, 12 Árpád-kori és 20 – korhatározó leletanyag hiányában – ismeretlen korú volt.

Az egyetlen biztosan szarmata kori szabadtéri kemence a nyomvonal K-i részén helyezkedett el, míg az avar leletanyagú árkok és egy félig földbe mélyített ház a nyomvonal Ny-i szélén jelentkezett. A két korszak objektumai közötti, közel 250 m hosszú szakaszon olyan kerek alakú, egyenesen szűkülő vagy egyenesen bővülő falú tároló- és szemetesgödrök, ill. vízelvezető és kerítőárkok kerültek elő, melyek vagy lelet nélküliek voltak, vagy meghatározhatatlan korú, kézzel formált fazéktöredékek kerültek felszínre betöltésükből.

A szarmata kori külső kemence ovális alakú munkagödörnek ÉK-i és ÉNy-i széléhez egy-egy ovális alakú kemencét építettek. A kemencék sütőfelülete nagyon rossz megtartású volt. Betöltésükből korongolt szürke és kézzel formált fazékhoz tartozó töredékek kerültek elő.

Az *avar kori* négyszögletes alakú ház gödrét 80 cm mélyen ásták az egykori járósíntbe. A ház közepén egy kerek cölöphelyet, ÉK-i oldalánál pedig egy kerek alakú kemencét bontottunk ki. A ház betöltése alapján jól látszódott, hogy a kemencét már a némileg feltöltődött ház falához építették, így a ház munkagödörként funkcionált. A ház betöltéséből kézzel formált fazékhoz és sütőharanghoz tartozó töredékek kerültek felszínre.

Az *Árpád-kori* kerek vagy téglalap alakú, egyenesen vagy ívelten bővülő falú gödrök és a Ny–K vagy É–D irányú árkok a nyomvonal közepső és K-i részén jelentkeztek. Betöltésükből főként bográcshoz tartozó perem- és oldaltöredékek, ill. nagyméretű kavicsal soványított, a késő Árpád-korra jellemző fazéktöredékek kerültek elő. Az egyik gödörben egy 14,5 cm magas vassarlót találtunk.

Valószínű, hogy a 2009 őszén a Szekeres-csatorna K-i oldalán feltárt HT-42 és HT-43 lelőhelyek, ill. a HT-108 lelőhely egy nagy kiterjedésű lelőhely csatornával kettéválasztott, több lelőhelynéven feltárt részei.

A leletek az elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bottyán Katinka, Bedő Valér és Kajtár Norbert technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

156. Fertőboz határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, Ró, Kk, Kú
2010. októberben helyszíni szemlét tartottam Fertőboz határában, fejlesztésre kijelölt területeken.

Kimel-dűlő (KÖH 76933): A község centrumától D-re, a Kereszthegytől Ny-ra lévő kis völgy kétoldali lankás részein új lakóterületet, ill. rekreációs területet akarnak létesíteni. A meredek domboldalak régészeti vizsgálata a beépítések és az erdővel fedettség miatt kezdetben reménytelennek látszott, a bejárás során azonban sikerült néhány nyílt, szántott parcellát találni. A völgyoldalban futó út fölötti meredek domboldalon, néhány művelés alatt álló telek területén szép számmal kerültek elő őskori edénytöredékek, valamint kisebb mennyiségben római kori és késő középkori (kora új-kori) kerámiatöredékek, továbbá néhány téglatöredék. Az őskori darabok durva kiképzésű és erősen kopott, jellegtelen oldaltöredékek. A lelőhely K-i és É- irányú kiterjedése bizonytalan. K felé valószínűleg összefügg a Kereszthegy lelőhellyel.

Kisboz (KÖH 76935): Az előző lelőhelytől D-re, a Gloriét felé vezető út és Kisboz településrész között lévő feltárcsázott szántóterületen viszonylag nagy számban találtam atipikus őskori és római kori cseréptöredékeket.

A leletanyag mintegy 100×100 m nagyságú területen szóródott. A felszíni telepnyom kiterjedése a járhatatlan parlagterületek miatt bizonytalan.

Lusthaus (KÖH 47530): A már ismert lelőhely a községtől K-re, a Hidegség felé vezető út D-i oldalán, a Fertőre néző domboldalon helyezkedik el. A szántott terület bejárása során a domboldal Ny-i lankásabb részén 1 db őskori és 2 db római kori kerámiatöredéket találtam. A területen az 1920-as években több római érem került elő.

TAKÁCS KÁROLY

157. Fertőd határa

(Győr-Moson-Sopron megye) R, B, V, Ró, Á, Kö, Kk
2010. augusztusban helyszíni szemlét tartottam Fertőd határában, szélerőművek telepítésére kijelölt területeken.

Feketebokor-major, Borbély-domb (KÖH 46500): A már ismert lelőhely Sarród-Nyárligettől K-re található, egy ívelt vonalú, mintegy 2,5 m magas és kb. 1,5 km hosszú, lapos dombháton. A domb ÉNy-i részén foglal helyet Feketebokor-major épületegyüttese. Bejárásom során a Jakabszigeti út K-i oldalán összefüggő foltban római kori edénytöredékeket, valamint 1 db őskori cserepet gyűjtöttem.

Kamonyacska (KÖH 71227): A település K-i szélén, a Holt-Ikva medrei által közrefogott, nagyjából nagy kiterjedésű lapos domb felszínén Németh Patrícia 2009-ben őskori és késő középkori edénytöredékeket gyűjtött. A Mező utca meghosszabbításában haladó aszfaltút É-i oldalán, a domb felszínén közepes intenzitással jelentkeztek őskori (rézkor, késő bronzkor–kora vaskor), római kori és középkori edénytöredékek. A leletsűrűség K felé haladva nőtt, a domb K-i szélén egy tegulatöredék is előkerült. Az aszfaltút D-i oldala az ott található repce és elgyomosodott napraforgó miatt járhatatlannak bizonyult. Kétségtelen azonban, hogy a lelőhely kiterjed az út D-i oldalára is, mivel közvetlen az út szélén még szép számmal jelentkeztek leletek.

Nyárliget, Sertéstelep (KÖH 77281): Nyárligettől K-re, az országhatár felé haladó út mellett rendkívül rossz észlelési körülmények között, gázos napraforgóban őskori (neolitikum vagy rézkori) és római kori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A lelőhely egy magasabb terasz K-i pereme, a felszín a lelőhely szélétől K felé erőteljesen süllyed. A telepnyom kiterjedése – főként É-i és D-i irányban – a vázolt körülmények miatt bizonytalan, a jövőben tisztázásra szorul.

Parlag (KÖH 71229): Az É–D-i irányú Holt-Ikva-ág vonalában húzódó csatorna K-i partján, egy markáns, É–D-i irányban elnyújtott keskeny dombhát található. A dombhát felszínén 2009-ben Németh Patrícia nagy mennyiségű őskori leletet, valamint római kori szórványleletet talált. A helyszíni szemle idején a lelőhely K-i részét elgazosodott napraforgó borította, így megközelíthetetlen volt. A már korábban beszántott Ny-i felén nagy számban találtam őskori (rézkori, késő bronzkori)